

Andrzej Chojnacki

Jan Gołębiowski (1781-1831)

Radzyński Rocznik Humanistyczny 16/2, 611-612

2018

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jan Gołębiowski (1781-1831)

Gołębiowski Jan Sylwester (1781-1831) – urodził się w 1781 r. w Druchowej na Wołyniu w rodzinie Jana i Marianny Gołębiowskich. Najprawdopodobniej rodzina J. S. Gołębiowskiego pieczętowała się herbem Gozdawa. Służbę wojskową rozpoczął w czasach Księstwa Warszawskiego, prawdopodobnie to jego B. Gembarzewski wymieniał jako oficera 1 pułku piechoty Księstwa Warszawskiego podając jedynie imię Jan. Wspomniany przez Gembarzewskiego oficer służbę rozpoczął 24 czerwca 1809 r. w stopniu podporucznika, już po zakończeniu walk 1 pp w wojnie 1809 r. Jan Gołębiowski 14 lipca 1811 r. awansował na porucznika, a 21 stycznia 1812 r. na kapitana. Będąc oficerem 1 pp wziąć mógł udział w wojnie 1812 r. (jego formacja biła się wówczas m.in. pod Pankratowicami, Borysowem i nad Berezyną) oraz w 1813 r. (w bitwach pod Ebersdorfem, Chemnitz i Lipskiem).

Po upadku Księstwa wyszedł z armii i otrzymał cywilny urząd komisarza obwodu radzyńskiego. 6 października 1818 r. w Radoryżu J. S. Gołębiowski wziął ślub z Teklą Eufemią Egiersdorff, córką Kacpra i Katarzyny z Głuskich, właścicieli Radoryża (wówczas w pow. żelechowskim), w akcie tym podano, że Gołębiowski to były kapitan WP. W latach 1819-1824 r. w Radzynie urodziły się jego dzieci: Stefania Leopoldyna, Franciszek Julian oraz Piotr Władysław.

Małachowski podał, że w 1818 r. był członkiem warszawskiej loży masońskiej „Świątynia Temidy” a w 1819 r. siedleckiej loży „Orzeł Biały Przywrócony”.

Od 1819 r. rozpoczął cywilną służbę w Radzynie na stanowisku komisarza obwodowego. Już jednak od 1825 r. kontynuował on swą karierę urzędniczą w Siedlcach na stanowisku komisarza wydziału wojskowo-policyjnego Komisji Województwa Podlaskiego, wówczas też nabył część w wsi Zaliwie – Szpinki, opodal Niwisk, gdzie zamieszkał. Gołębiowski część w Zaliwiu nabył w czasie licytacji w 1826 r., w ten sposób wziął w pięcioletnią dzierżawę dobra nad Liwcem. Akt dzierżawy, w imieniu Komisji województwa podlaskiego podpisał Kazimierz Lechowicz, a część w Zaliwiu–Szpinkach pozostała w gestii Komisji po śmierci jej dotychczasowego właściciela – Walentego Łazowskiego.

Tuż przed wybuchem powstania, w lipcu 1830 r. Gołębiowski wziął rozwód z Teklą z Egiersdorffów. Już wkrótce, 2 grudnia 1830 r., Gołębiowskiego wyznaczono komendantem straży bezpieczeństwa woj. podlaskiego, w tym był odpowiedzialny za bezpieczeństwo ucieczki przez tereny województwa księcia Konstantego, co potwierdzałoby tezę, że do powstania przystępował jeszcze jako urzędnik cywilny, wówczas pracował na stanowisku komisarza wydziału wojska i policji Komisji Wo-

jewództwa Podlaskiego. 6 stycznia 1831 r. Rada Najwyższa Narodowa udzieliła mu urlopu dla ponownego wstąpienia do Wojska Polskiego.

Po rozpoczęciu formowania w Siedlcach batalionu wolnych strzelców Michała Kuszla (grudzień 1830 r.), Gołębiowskiego wymieniano jako głównego organizatora tego pododdziału. W ten sposób wszedł on do batalionu Kuszla w stopniu majora. Władysław Wężyk właśnie Gołębiowskiemu przypisał sprawne sformowanie tego pododdziału. W strzelcach podlaskich wziął udział w bitwach pod: Kałuszynem (17 lutego), Wawrem (19 lutego), Grochowem (20 i 25 lutego) oraz Wołą Wodyńską (21 kwietnia). Zmarł tragicznie w 21 kwietnia 1831 r. w niejasnych okolicznościach. Wężyk pisał, że żołnierze z jego pododdziału omyłkowo strzelili mu w plecy. Jego syn – Franciszek, ufundował ojcu tablicę w niwiskim kościele. Kwerenda aktów zgonu parafii w Niwiskach rzuciła więcej światła na okoliczności śmierci Jana Sylwestra – pod koniec roku 1831 r. tamtejszy proboszcz odnotował, że zmarł on 21 kwietnia 1831 r. o godzinie 11 w nocy. W chwili śmierci miał 50 lat. W akcie tym podano także informację, że J. S. dekorowany był za życia Legią Honorową, orderem *Virtuti Militari* oraz rosyjskim orderem św. Anny. Dwa ostatnie odznaczenia otrzymać mógł w czasach Królestwa, ale Legię Honorową tylko za zasługi w epoce Księstwa. Zachowała się odezwa majora J. S. Gołębiowskiego ze strzelców podlaskich zamieszczona w warszawskiej gazecie ws. niesubordynacji części żołnierzy batalionu wolnych strzelców. 21 kwietnia 1831 r. miała miejsce potyczka batalionu strzelców Kuszla pod Wołą Wodyńską (wieś na wschód od Wodyń) lub w bitwie pod Kołaczem (wieś na północ od Jeruzala) – ona także odbyła się 21 kwietnia, tuż przed bitwą pod Kuflewem (25 kwietnia). Być może zatem J. S. Gołębiowski wziął wówczas udział w rekonesansie pozycji rosyjskich i poległ w jednej z tych bitew.

BIBLIOGRAFIA:

W. Wężyk, *Kronika rodzinna*, Warszawa 1987; S. Małachowski-Łempicki, *Wykaz polskich łóz wolnomularskich oraz ich członków w latach 1738-1821*, Kraków 1929; B. Gembarzewski, *Rodowody pułków polskich i oddziałów równorzędnych od r. 1717 do r. 1831*, Warszawa 1925; B. Gembarzewski, *Wojsko Polskie. Księstwo Warszawskie 1807-1814*, Warszawa 1905; W. Śladkowski, *Województwo Podlaskie w Powstaniu Listopadowym. Szkic do dziejów*, [w:] *Powstanie Listopadowe na Podlasiu 1830-1831*, red. J. Flisiński, Biała Podlaska 1993; J. Warmiński, *Siedlce w okresie powstania listopadowego*, „Rocznik Mazowiecki”, t. 8, 1984; J. Warmiński, *Województwo podlaskie w powstaniu listopadowym*, „Rocznik Lubelski”, t. 25-26, 1983-1984; „Kurier Warszawski” nr 57 z 27 lutego 1831 r., T. Osiński, *Administracja rządowa*, [w:] *Ziemia Radzyńska 1815-1831*, red. T. Osiński, Radzyń Podlaski 2013.